

Obklíčení a ničení nepřátelských uskupení v průběhu útočných operací počátečního období války

(VM čís. 1/1963)

Podplukovník Vlastimil Lidický

Článek generálmajora CSc Václava MATIČKY rozšiřuje a prohlubuje některé poznatky z operačního cvičení v roce 1962 v otázkách obklíčování a ničení nepřátelských uskupení.

V diskusi k tomuto článku chci potvrdit, popřípadě rozvést některé autorovy poznatky za využití závěrů získaných v minulém výcvikovém roce na našich cvičeních a zamětnáních.

Autor správně rozebírá situace, za kterých bude v soudobých podmínkách docházet k obklíčování a ničení nepřátelských uskupení. Je třeba znovu zdůraznit, že z hlavních rysů soudobých operací vyniká obzvláště úloha manévru vojsk. Náhlé změny v situaci, nerovnoměrnost a dynamičnost bojové činnosti vojsk budou často vyžadovat rozsáhlý manévr silami a prostředky z jednoho směru na druhý. Hlavní požadavek na volbu takového manévru je, aby byl poměrně jednoduchý, včas, rychle a s překvapením proveditelný. Dokonalá znalost a využití všech možností a forem manévru je jedním z předpokladů úspěchu v boji s nepřítelem.

Hlavní forma a způsob manévru v počátečním období války je vedení rozhodné, úporné a prudké bojové činnosti vojsk na jednotlivých směrech. Cílem těchto úderů bude všemi soudobými bojovými prostředky, včetně hromadného úderu, rozbít vojska ne-

přítele ve střetných sraženích, vyjít do takových prostorů, které umožní další rozvíjení úspěchu vlastních vojsk a plnit tak hlavní cíle operace.

Střetná sražení na jednotlivých směrech budou vedena především s cílem nejen rozbít protistojící uskupení nepřítele, ale vyjít rychle do jeho týlu a v součinnosti se sousedy jej obklíčit a zničit. Proto soudobé požadavky na vedení bojové činnosti vojsk vytvářejí předpoklady vzniku takových situací, kdy bude často docházet k obklíčování a ničení nepřítele.

Autor však uvádí, že ve všech situacích, kdy bude možno zničit proniklá úderná uskupení nepřítele, nebo jeho protiúderná uskupení jen palebnými údery a střetným bojem (ve střetném sražení) k obklíčení nedojde. Myslím, že takto stavěný závěr nedává plně jasnou představu o průběhu možných situací. Je třeba vidět, že úloha manévru vzrůstá především v přípravě a organizaci střetných bojů (sražení), kdy nabývají plně uplatnění takové formy manévru, jako je obchvat nebo obejít. Čili i za těchto situací k obklíčování a ničení nepřítele zákonitě dojde, avšak nebudou to uskupení velika. Budou to roztráštěné zbytky uskupení nepřítele, jejichž ničením se budou zabývat především štáby a velitelé nižších stupňů.

Ve svém diskusním příspěvku ne-

míním se obdobně jako autor článku zabývat otázkami obkličování a ničení malých skupin, nebo rozbitých částí vojsk nepřítele, které již z velké části, nebo úplně ztratily svoji bojeschopnost. Rozeberu obkličování a ničení především větších uskupení nepřítele, nepřítele organizovaného a dobře vyzbrojeného, jehož bojová činnost v týlu vlastních bojujících vojsk by mohla způsobit vážné následky, anebo by mohla vést k nesplnění cílů operace.

Autor pochopitelně myslel takto vytvořeným závěrem, že při střetných bojích (sraženích) nejdojde k obkličování větších a kompaktních uskupení nepřítele a správně v tomto smyslu rozvádí, že v soudobých podmínkách útočných operací bude častěji uskutečněno obklíčení operační než taktické.

Je pochopitelné, že způsoby a formy obkličování a ničení uskupení nepřítele budou v soudobých podmínkách jiné, než v minulosti. Jejich zvláštností pramení především z rozsáhlého užívání všech zbraní a prostředků hromadného ničení (především jaderných zbraní) a ze zavádění nové a zdokonalené bojové techniky na bojiště. K obkličování a ničení obklíčených uskupení nepřítele může tedy zákonitě docházet v celém průběhu operace, to znamená jak v taktické, tak i (a to především) v operační hloubce sestavy nepřítele. Bylo-li dříve zásadou, že k obklíčení nepřátelského uskupení bylo třeba mít výhodný poměr sil a samo jeho ničení vázalo na delší dobu většinu sil a prostředků, je v současné době požadavkem uskutečňovat je i při nevýhodném poměru sil, to znamená minimálně vyčleněnými silami a prostředky, rychle a s použitím jaderných zbraní. Zde právě vyniká potřeba rychlosti v řešení dané situace, v roz-

hodnosti a smělosti velitele a jeho štábu a možnosti rychlého vyčlenění potřebných sil, prostředků a jaderných úderů.

Při rozvíjení útoku v operační hloubce budou hrát důležitou roli tankové svazky. Pronikáním do týlů a boků nepřítele budou mu bránit v odchodu a zaujetí připraveným pásem obrany v hloubce včasným ovládnutím jeho cest odchodu v součinnosti se vzdušnými výsadky. Rovněž při pronásledování musí sehrát hlavní úlohu především tankové svazky, které proniknutím do týlu a do boku hlavního odcházejícího uskupení nepřítele na souběžných směrech jej musí předjít v obsazení důležitých křižovatek, komunikací, přepravišť a připravovaných obranných pásem. Při pronásledování proto bude často používáno vzdušných výsadek, shazovaných a vysazovaných na cesty odchodu nepřítele. V operacích počátečního období války nabývá zvláštního významu boj se zálohami nepřítele, které musí být soustavně ničeny údery letectva a raketovými prostředky.

Případné protiúder y nepřítele v průběhu operace bude vševojsková armáda odrážet především údery jaderných zbraní a vyčleněním části sil, přičemž hlavní síly armády budou pokračovat v nepřetržitém rozvíjení úspěchu ve dne i v noci, aby splnily cíle operace ve stanoveném čase.

Všechny tyto zásady je třeba mít na zřeteli, jelikož ráz a charakter soudobých operací vyžaduje všechny bojové úkoly vojsk řešit komplexně. To znamená obkličovat a rychle ničit vojska nepřítele, ale současně hlavními silami na rozhodujícím směru činnosti vojsk vycházet prudkými údery do hloubky sestavy nepřítele a rozvíjet dále útok.

Správné názory autora potvrzují, že obklíčení a současně ničení ne-

přítele bude prakticky uskutečňováno v pohybu, útočná činnost vojsk při řešení úkolů obklíčování a ničení nepřítele neustane a příprava štábů a vojsk k plnění těchto úkolů bude probíhat nepřetržitě s plněním všech ostatních aktivních opatření a v průběhu úkolů směřujících k zabezpečení plynulosti a nepřetržitosti vedení operací.

K obklíčení a ničení nepřítele v těchto podmínkách je nutné vytvořit předpoklady zpravidla již při přípravách a v průběhu operace využitím vhodného okamžiku, kdy souvislost odporu nepřítele a organizace jeho boje je narušena vlnou do jeho sestavy. Aby byly zabezpečeny úspěšně podmínky pro připravované zničení obklíčovaného uskupení nepřítele zpravidla za stejného, nebo i při méně výhodném poměru sil, je zapotřebí mít dostatečnou zálohu jaderných úderů, vytvořenou pro tyto úkoly již na začátku operace.

Nelze proto souhlasit s dřívějšími názory, že je třeba nepřátelská uskupení nejdříve obklíčovat a potom řešit a přistupovat k jeho postupnému ničení. Dnes je nutné tyto úkoly neoddělovat, ale v průběhu vedení operace obklíčovat nepřítele a zároveň ničit. Je třeba vzít v úvahu i tu okolnost, že i formy obklíčení takových nepřátelských uskupení budou při soudobých požadavcích na vysoké tempo operace značně rozdílné, rovněž vytváření obklíčovacích kruhů nebude souvislé.

Soudobé obklíčení bude spočívat především v rychlém proniknutí předsunutých a zatarasovacích odřadů do týlu nepřítele s cílem přehradit jeho cesty ústupu, zmocnit se klíčových postavení na výhodných směrech možného odporu jeho vojsk a nedovolit jeho hlavním silám vyjít z obklíčení. Ke splnění těchto úkolů proto

bude (jak vpředu uvedeno) výhodné používat i výsadek. Současně s uzavíráním a přehrazováním ústupových směrů je nutné nanést jaderné údery na jeho prostředky hromadného ničení, hlavní uskupení a zálohy (především tankové), místa velení, letiště a rozhodným postupem vlastních vojsk jeho obklíčené uskupení dělit a ničit.

Za takové situace bude docházet k tomu, že nepřítel často povede své druhé sledy a zálohy do prostoru vlnu, tj. na směrech úspěchu vlastních vojsk s cílem rozvíjet svůj útok do týlu našich vojsk a tak ovlivnit plnění úkolu na jiných směrech, na kterých až dosud nemá podstatných úspěchů. Zde bude úloha velitele a štábu armády spočívat v rychlém řešení vzniklé situace. Na směru úspěchu nepřítele bude třeba zasadit své prostředky a síly k jeho zastavení, popřípadě rychle přeskupit síly, jaderné zbraně, letectvo a udeřit do boku přisunovaných záloh nebo druhých sledů, rozbit je ve střetném sražení, obklíčit nepřátelské síly v prostoru vlnu a současně ničit. Tím dosáhnout, že **poměr sil v prostoru obklíčování a ničení nevyní ve prospěch nepřítele.**

Řešení této situace má řadu svých specifických zvláštností a potvrzuje, že při obklíčování a ničení nepřítele bude často docházet k urputným střetným bojům a sražením s přicházejícími zálohami nepřítele. V této situaci bude především záležet na rychlosti a smělosti velitele a štábu, s jakou se budou správně rozhodovat.

Soudruh ministr národní obrany v přípravě na jedno celoarmádní loňské cvičení zdůraznil, že obklíčování a ničení nepřítele v soudobých podmínkách není myslitelné bez současného řešení otázek dalšího rozvíjení úspěchu vojsk do hloubky sestavy nepřítele. Zároveň podotkl, že této otáz-

ce je třeba věnovat po stránce vojensko-teoretické více pozornosti a dále prohloubit teoretické rozpracování těchto problémů. Je proto již všeobecně přijatou zásadou, že zatím co část bojové sestavy bude vázána obkličováním a ničením obkličovaného nepřítele, budou hlavní síly současně rozvíjet operaci na rozhodujícím směru činnosti vojsk a povedou boj v hloubce.

Aby se velitel armády mohl správně rozhodnout pro řešení takové situace, která vyžaduje obkličít a zničit nepřátelské skupení a současně rozvíjet operaci, musí mít ke svému rozhodnutí dobře připravené podklady. Jedny z nejdůležitějších budou přesné, úplné a správně vyhodnocené zprávy o nepříteli, jeho sestavě, množství jeho prostředků jaderného napadení, pravděpodobném zámyslu a cílech. K získání zpráv o nepříteli je potřeba využít všech možných druhů průzkumu. Hlavní úsilí průzkumu nutno však soustředit na včasné a přesné zjišťování prostředků jaderného napadení nepřítele a pohybu záloh (manévru). Na základě těchto zpráv musí velitel řešit jak upravit úkoly podřízeným svazkům a jak pro tuto situaci rozdělit jaderné údery a využít svých záloh.

Jedním z hlavních úkolů, na jehož splnění bude záviset úspěch řešení takové situace, je boj se zbraněmi a prostředky hromadného ničení nepřítele. Již podle druhů a vlastností vlastních prostředků lze stanovit, že vojskových raket a leteckých pum s jadernou náloží bude výhodnější použít k ničení obkličovaného uskupení nepřítele, zatím co armádních raket (i frontových a leteckých) bude použito pro boj s prisunovanými zálohami a druhými sledy nepřítele, k zabezpečování zasazení vlastních druhých sledů a záloh k rozvíjení úspěchu do hloub-

ky na rozhodujícím směru činnosti vojsk. Úkoly zbraním a prostředkům jaderného napadení je třeba rozdělit tak, aby stačily pokrýt zjištěné zbraně a prostředky hromadného ničení nepřítele, jeho protiúderná uskupení, zálohy a místa velení. Další jaderné údery je třeba mít v záloze, a to jak k zabezpečení plynulého rozvíjení úspěchu na rozhodujícím směru činnosti vojsk, tak i pro řešení dalších úkolů, mezi jinými též pro ničení obkličovaného nepřítele.

I když autor ve svém článku tyto zásady zdůrazňuje, pčeře jsem považoval za nutné je znovu upřesnit. V otázce velení vojskům v těchto složitých situacích plně potvrzuji názor autora, že je třeba je řídit pevně a centralizovaně. To znamená, že nebude vždy výhodné vyčleňovat zvláštní skupinu velení těm svazkům, které obkličují a ničí nepřítele, ale ve většině případů, pokud to nebude přesahovat rámec armády, bude velitel armády sám se svým štábem řešit oba úkoly současně. Může však k zabezpečení, kontrole proniknutí svých nařízení popřípadě i řízení boje, vyslat do prostoru ničení nepřítele svého zástupce nebo jiného představitele štábu s malou operační skupinou.

V případech, kdy na obkličování a ničení nepřítele se budou podílet vojska dvou armád, to znamená, že obkličování a ničení nepřítele bude probíhat na rozhraní dvou armád a úkoly bude potřebné (zvláště půjde-li o velké uskupení nepřítele) řešit z hlediska nadřízeného velitele, bude tato otázka řešena velitelem frontu, který stanoví pro tento úkol velitele a dojde ve většině případů i ke změnám v rozhraní a v podřízenosti jednotlivých svazků. Bude častý i případ, že nadřízený velitel (v našem případě velitel frontu) pro tento úkol vyčlení i část jaderných úderů ze své zálohy

a může k rychlému ničení obkličovaného uskupení nepřítele vydělit i potřebné pozemní síly a prostředky.

Bude proto zásadou, že velitel armády se bude snažit vést své zálohy a druhý sled tak, aby jej mohl použít na rozhodujícím směru činnosti vojsk, rozvíjet úspěch a ničit obkličovaného nepřítele především jadernými údery, aktivní činností vojsk, a to i při nevýhodném poměru sil. **Obkličování a ničení nepřítele jsou součástí plnění úkolů armády;** je nutno s nimi při operaci počítat a nelze připustit názory, že vznikem takové situace by mohl být negativně ovlivněn výsledek. **Takové situace budou řídkým zjevem.** V uvedených údobích je třeba zdůraznit zvláště otázku **vzájemné informovanosti** vyšších stupňů velení o situaci na frontě, **dokonalou** součinnost mezi sousedy (především na stupni armády) a pevně, jednotně, pružně a hlavně nepřetržitě **velení vojskům.** Je jisté, že taková situace na frontě armády se odrazí i v metodice, náplni a obsahu práce štábu armády. Štáb v průběhu řízení a vedení operace musí plnit složitější úkol (dva úkoly současně), což jistě má své specifické zvláštnosti. Chci jen podotknout, že je třeba vidět, že nejde o samostatné

úkoly; jeden vyplývá z druhého, a naopak, vzájemně jsou na sobě závislé a proto též je nutné řešit je současně.

Velký důraz třeba položit na dobře organizovanou **protivzdušnou obranu vojsk armády**, která bude v tomto údobí vedení operace rovněž mít své zvláštnosti. Bude třeba jednak „blokovat“ prostor obkličovaného a ničného uskupení nepřítele a znemožnit mu zásobování a doplňování vojsk a zároveň chránit hlavní uskupení vojsk armády, především raketová vojska a druhé sledy na směru rozhodující činnosti vojsk a tak zabezpečit rozvíjení operace do hloubky.

Důležitým úkolem bude **řízení činnosti letectva.** Toto bude provádět údery na nepřátelská letiště, ničit letouny — nosiče a raketové prostředky jaderného napadení nepřítele v hloubce se současným bojem o udržení nadvlády jak v prostoru ničení nepřítele, tak i na směru rozhodující činnosti vojsk.

I úkoly a použití ostatních druhů vojsk bude mít v této problematice soudobých operací své zvláštnosti. Bylo by proto výhodné, aby se těmito otázkami zabývali příslušníci druhů vojsk.

Z á v ě r

Soudobé formy vedení operací doznaly řadu změn. Náklady na řešení těchto úkolů se rovněž změnila a často se ještě různí. Je proto nutné dívat se na tuto činnost vojsk z hlediska nového přístupu, jak nám soudobé požadavky určují. Posuzujeme-li otázku z tohoto hlediska, je nám jasné, že ani autor svým článkem nemohl řešit všechny otázky do potřebné hloubky. Tyto problémy stále vyžadují podrobnější rozpracování a zaujetí zásadních stanovisek. Např. otázky velení, použití jaderných zbraní, vedení průzkumu, použití letectva a jiných druhů vojsk a jiné zůstávají otevřené k vyjádření a zevšeobecnění zkušeností těch štábů, které již ve své praktické činnosti při svých zaměstnáních takové otázky řešily.

Bude jistě správné k článku generálmajora CSc. Matičky rozvinout daleko širší diskusi a poznatky zevšeobecnit ve vojenském tisku.